

Tekst II (Nāvanītaka)

De tweede tekst is een soort *Formularium* (receptenboek) dat het gehele gebied van de interne geneeskunde beslaat. We treffen er o.m. recepten in aan om poeders, pillen, oliën en oogwaters te maken. Deels zijn deze recepten ook bekend uit andere medische werken. Zo zijn er circa 30 terug te voeren op Caraka (vóór de uitbreiding door Dṛḍhabala) en 15 op Bheḍa. Van een groot aantal recepten evenwel is de herkomst niet achterhaald.

Waarschijnlijk zijn ze ontleend aan andere belangrijke medische werken die in de tijd van ontstaan (ws. 2^e eeuw) gecirculeerd hebben, zoals die van de andere vier leerlingen van Ātreya. Als er een letterlijke overeenstemming is met de bron, dan wordt deze bron meestal niet vermeld. Als er in het recept een afwijking is t.o.v. bv. Caraka, dan geeft de auteur aan dat wat volgt rechtstreeks afkomstig is van Ātreya of van de Aśvin's. Ook Bṛhaspati, Agasti, Dhanvantari en Kaśyapa worden onder de bronnen vermeld.

Als we de inleiding mogen geloven, heeft het boek 16 hoofdstukken bevat. Er is evenwel een deel verloren gegaan. Het eindigt nu met het 28e folio, ergens midden in het 14e hoofdstuk. Bovendien missen er ook enkele folio's en tekstgedeelten in het overgeleverde deel. De tekst bestaat nu, in zijn gehavende staat, uit vijf en twintig bladen.

De naam van dit werk is volgens de inleiding van de tekst **Nāvanīta**ka, dat *crème* of *verse boter* (het bovenste van de melk) betekent¹. Dat is een toepasselijke naam, gezien het feit dat de auteur het beste uit oudere medische teksten in zijn boek bijeen heeft willen brengen. De naam van dit werk, **Nāvanīta**ka, wordt tot de 16e eeuw door diverse auteurs genoemd. Waarschijnlijk hebben er meerdere redacties van dit werk gecirculeerd. Na de 16^e eeuw vernemen we er niets meer van tot de tekst in het 6^e-eeuwse Bower-manuscript weer opduikt.

Om te beginnen de inleiding van dit interessante werk:

Groet aan de Tathāgata's!²

Ik wil een handboek samenstellen met de naam **Nāvanīta**ka, dat de belangrijkste formules bevat die in oude tijden door de grote wijzen (maharishi's) zijn opgesteld.

In dit boek zal uiteengezet worden wat goed is voor mannen en vrouwen die getroffen zijn door verschillende soorten ziekten en ook wat goed is voor kinderen.

Het zal een favoriet boek worden van die dokters die gesteld zijn op beknoptheid, maar dankzij de vele formules zal het ook welkom zijn bij degenen die gesteld zijn op dikke boeken.

Het **eerste** hoofdstuk zal formules voor poeders geven. Het **tweede** zal zich bezig houden met de verschillende soorten medicinale geklaarde boters. En het **derde** gaat over medicinale oliën.

¹ Lett.: *dat wat genomen is van hetgeen waarmee geprezen wordt*

² Het woord tathāgata betekent 'hij die gaat op dezelfde wijze (als de Boeddha)'. Soms wordt ook de Boeddha zelf met dit woord aangeduid. Deze aanhef typeert dit boek al meteen als behorend tot een Boeddhistisch klooster.

Het **vierde** zal een divers hoofdstuk zijn dat formules geeft voor de behandeling van verschillende ziekten. Het **vijfde** zal formules voor klysmas geven, gevolgd door eentje (het **zesde**) over tonicums.

Het **zevende** zal gaan over gruwels³, het **achtste** over afrodisiaca, het **negende** over oogwaters en het **tiende** over haarverfproducten.

Het **elfde** zal zich bezig houden met de manieren waarop de chebulische myrobylaan⁴ kan worden gebruikt. Het **twalfde** zal gaan over bitumen⁵. Het **dertiende** over de wortel van de Plumbago⁶.

Het **veertiende** is bedoeld om de behandeling van kinderen te bespreken. In het **vijftiende** zal de behandeling van onvruchtbare vrouwen aan bod komen.

En in het **zestiende** de behandeling van vrouwen die (met kinderen) gezegend zijn. Deze zestien hoofdstukken zullen de **Nāvanītaka** vormen.

Het werk moet niet gegeven worden aan iemand die geen zoon heeft, of aan iemand die geen broer heeft. En het moet niet worden onderwezen aan iemand die geen leerlingen heeft.

Om een enigszins complete indruk te geven van dit interessante *Formularium* volgt hier een tekstgedeelte uit ieder hoofdstuk:

Hoofdstuk 1: Formules voor poeders

(X) *Het Vardhamānaka poeder*⁷

Neem witte suiker, bamboescheuten, lange peper, kardamom en kaneel in hoeveelheden die steeds verdubbeld worden, te beginnen met de laatstgenoemde en verpulver die⁸. Met honing en ghee kan daar een hoestsiroop van gemaakt worden. Of men kan het als een poeder gebruiken als medicijn tegen astma, hoest en slijm. Het is ook goed bij lijden aan ernstige pijn in de zijde, bij een slechte spijsvertering, een verlamde tong en verlies van eetlust.

Hoofdstuk 2: Formules voor medicinale ghee's

(XXX) *De Śrāsvata geklaarde boter*⁹

Neem de volgende tien ingrediënten: geitenmelk, gember, vac¹⁰, āgru¹¹, cherubische myrobalaan¹², lange peper, zwarte peper, pṛṭh¹³, rotszout en ghee. Neem van de acht kruiden, d.w.z. van de gember tot en met het rotszout, ieder 48 gram¹⁴ en kook deze in 768 ml. ghee¹⁵, samen met viermaal die hoeveelheid aan melk.

³ Een *gruwel* is een afkooksel of fermentatieproduct van gekookte rijst of van een andere graansoort.

⁴ *Terminalia chebula*, ook bekend onder de naam *harītakī*.

⁵ Bekend onder de naam *śilājī*.

⁶ *Plumbago zeylanica*, bekend onder de naam *citraka*.

⁷ Het woord *vardhamāna* betekent: *zich vermeerderende*. Dit verklaart meteen de naam van het poeder: 'hij die steeds meer van het volgende produkt nodig heeft'.

⁸ Men neemt dus 1 deel kaneel, 2 delen kardamoms, 4 delen lange peper, 8 delen bamboescheuten en 16 delen suiker.

⁹ Deze formule wordt ook in andere teksten gevonden.

¹⁰ *Acorus calamus*.

¹¹ *Moringa pterygosperma*.

¹² *Terminalia chebula*, ook bekend onder de naam *harītakī*.

¹³ *Clypea hernandifolia*.

¹⁴ Als hoeveelheid wordt aangegeven: *één pala*; dat is 48 gram.

Door het gebruik hiervan verbetert een man zijn geheugen en zijn intelligentie. Als men het drinkt, treedt meteen verbetering op als de zintuigen niet goed meer werken, bij stotteren en bij gevoelloosheid.

Hoofdstuk 3: Formules voor medicinale oliën

(II) Een tweede Balī olie¹⁶

Bereid een afkooksel van 4800 gram¹⁷ balī¹⁸ in 1536 ml.¹⁹ olie samen met de pasta's van zoethout, meekrap, sandelhout, lotus, padmaka²⁰, de kruiden van de gandha-groep²¹ en die van de jīvanīya-groep²², samen met 24576 ml.²³ melk. Dit vormt een olie die geschikt is voor een koning. Deze olie geneest alle zenuwaandoeningen²⁴. Op dezelfde wijze kan men rīsnī²⁵, gudīcī²⁶, zoethout en ook sahadara²⁷ gebruiken, waarnaar de oliën dan respectievelijk genoemd worden.

Hoofdstuk 4: Diverse formules

(Een van de) acht formules voor hoesten

Lange peper, emblische myrobalaan²⁸, rozijnen, bamboescheuten, suiker, gebakken rijst, ghee en honing maken samen een hoestsiroop die de hoest geneest.

Hoofdstuk 5: Formules voor klyasma's

(I) De aīvagandhī enema van de Aśvins.²⁹

Ik wil nu vervolgens een uitleg geven van een bereiding waardoor de kracht en de gezonde uitstraling worden bevorderd, waardoor de spieren groeien en de fysieke kracht toeneemt. Neem 1200 gram³⁰ van de wortels van aīvagandhī³¹, snijd die in stukjes en laat ze koken in een pot. Als de vloeistof verminderd is tot een kwart van de oorspronkelijke hoeveelheid, neem het dan van het vuur, giet het af en schenk het in een ijzeren pot. Aan dit afkooksel zal een wijze dokter de volgende kruiden toevoegen: alle kruiden van de jīvanīya-groep³² en poedersuiker; van honing, ghee en verpulverde

¹⁵ Als hoeveelheid wordt aangegeven: *één prastha*; dat is 768 ml.

¹⁶ Deze formule wordt niet in andere teksten aangetroffen.

¹⁷ Als hoeveelheid wordt aangegeven: *honderd (pala's)*; dat is honderdmaal 48 gram.

¹⁸ *Sida cordifolia*.

¹⁹ Als hoeveelheid wordt aangegeven: *een halve āḍhaka*; dat is de helft van 3072 ml.

²⁰ *Cerasus puddum*.

²¹ Dit zijn de aromatische kruiden kaneelbast, kaneelbladeren en kardamom.

²² Dit is een groep van tien zoete kruiden.

²³ Als hoeveelheid wordt aangegeven: *twee droṇa's*; dat is tweemaal 12 liter en 288 ml.

²⁴ Deze worden door Vāta veroorzaakt.

²⁵ *Vanda roxburghii*.

²⁶ *Tinospora cordifolia*.

²⁷ *Barleria cristata*.

²⁸ *Emblica officinalis*, ook bekend onder de naam *āmalakī* of *amla*. In het Nederlands heet deze vrucht 'Indiase kruisbes'.

²⁹ Deze formule wordt niet in andere teksten aangetroffen. Het woord *aśvin* betekent: *paardenbezitter*. Er zijn twee goden die deze naam dragen. Zij worden als de dokters onder de goden beschouwd. Zij trekken samen op een gouden wagen (met geluk voor de mensen) vóór de ochtendschemering door de lucht. Er is ook een sterrenbeeld naar hen genoemd.

³⁰ Als hoeveelheid wordt aangegeven: *vijfentwintig pala's*; één *pala* is 48 gram.

³¹ *Withania somnifera*.

³² Dit is een groep van tien zoete kruiden.

lange peper elk 96 gram³³, en een beetje zout. Hij moet het geheel dan met een pollepel roeren. Daarna kan hij het overgieten in een gave blaas³⁴. Hij kan dit één, twee of drie keer voor een klyasma gebruiken. Als de inhoud van het klyasma weer naar buiten is gekomen, kan de patiënt een douche met warm water nemen, waarna hij een maaltijd van gekookte rode rijst kan gebruiken met melk of met bouillon van het vlees van dieren van de jacht.

Hoofdstuk 6: Formules voor tonica

(XII) De kruiden aṁvagandhā³⁵ en payasyā³⁶ kunnen gemengd worden en dan gedronken worden met melk. Als een zwak persoon dit gedurende één maand regelmatig neemt, dan zal hij sterk worden.

Hoofdstuk 7: Formules voor gruwels³⁷

(II) Neem gedroogde gember, lange peper, cavya³⁸, wortels van de plumbago en van lange peper, samen met rijst. Een gruwel die hiervan gemaakt is, geneest lichte buikpijn, bevordert de eetlust en verbetert de spijsvertering.

Hoofdstuk 8: Formules voor afrodisiaca

(IV) Een mengsel van sap van de gokṣuraka³⁹, ghee en melk, zowel van een geit als van een koe, samen met 96 gram⁴⁰ honing stelt een man in staat twintig keer een zaadlozing te hebben.

Hoofdstuk 9: Formules voor oogwaters

(I) Neem vier delen schelp, twee delen robijnzwavel, één deel rotszout en een half deel zwarte peper. Dit is het medicijn dat in Videha⁴¹ wordt gebruikt en dat als een mes ziekten vernietigt, in het bijzonder cataract, zowel nadat het geopereerd is als in het vroegere, glasachtige stadium, etterige afscheiding in de ogen en bloeddoorlopen ogen. De schelp moet verpulverd worden in koeienmelk, de robijnzwavel in geitenmelk, de zwarte peper in schapenmelk en het rotszout in mensenmelk.

Hoofdstuk 10: Formules voor haarverven

(V) Laat het haar eerst wassen met de chebulische en emblische myrobalanen⁴². Maak dan een pasta van alambuṣa⁴³ en indigo⁴⁴. Verwarm deze en wrijf daar het hoofd mee in. Dan zal het haar niet grijs worden.

³³ Als hoeveelheid wordt aangegeven: één praṣṭa; dat is 96 gram.

³⁴ De blaas van een dier werd gebruikt als zak voor de klyasma-vloeistof. Vandaar dat een klyasma een basti (= blaas) wordt genoemd.

³⁵ *Withania somnifera*.

³⁶ *Gynandropsis pentaphylla*.

³⁷ Een gruwel is een afkooksel of fermentatieproduct van gekookte rijst of een andere graansoort.

³⁸ *Piper chaba*.

³⁹ *Tribulus terrestris*.

⁴⁰ Als hoeveelheid wordt aangegeven: één praṣṭa; dat is 96 gram.

⁴¹ Een landstreek, beroemd om zijn medische kennis.

⁴² De eerste is *Terminalia chebula*, ook bekend onder de naam harītakī. De tweede is *Emblica officinalis*, ook bekend onder de naam āmalakī of amla. In het Nederlands heet deze vrucht 'Indiase kruisbes'.

⁴³ *Sphaeranthus indicus*.

⁴⁴ Afkomstig van de *Indigofera tinctoria*.

Hoofdstuk 11: De instructies m.b.t. de chebulische myrobalaan⁴⁵, zoals door de Aśvin's⁴⁶ vastgelegd

We zullen nu doorgaan met de bespreking van de chebulische myrobalaan.

Terwijl Brahman eens rustig zat, spraken de twee Aśvin's tot hem: "Wat is de oorsprong van de chebulische myrobalaan en hoeveel soorten zegt men dat er bestaan? Hoeveel smaken bevat deze en hoeveel nasmaken? Wat zijn de namen en de kleuren en de kenmerken van iedere soort? Welke ziekten geneest dit middel en hoe zien die eruit? En welke ziekten kan het genezen samen met andere kruiden? Op deze vragen, zoals door ons gesteld, zouden wij graag van U een antwoord ontvangen."

Toen hij de woorden van de Aśvin's gehoord had, sprak Brahman als volgt: "De vragen die jullie mij hebben gesteld, zal ik succesievelijk beantwoorden, de een na de ander, zodat jullie de antwoorden volledig zullen begrijpen.

Er viel een druppel op de aarde toen Īakra (Indra) de nectar dronk. Uit die druppel is de meest voortreffelijke van de medicinale planten, de chebulische myrobalaan, ontstaan. Er zijn zeven soorten chebulische myrobalanen: vijayā, trivṛta, rohinī, pītanī, amṛta, jīvantī en abhayā.

De vijayā ziet eruit als de bittermelon; de ronde is de rohinī; de pītanī heeft een dikke pit en heeft weinig vruchtvlees; de amṛta heeft veel vruchtvlees; de jīvantī is goukleurig, de trivṛta is vijfhoekig en de abhayā is zwart. Aldus heeft Brahman dat lang geleden aan de wereld verklaard. Ik zal kort de divers smaken en krachten van deze chebulische myrobalanen beschrijven. Zij bezitten niet de smaak zout en zijn heel gezond. Omdat het geen zout bevat, is het een uitstekend middel. Omdat het de afvalproducten van het lichaam verwijdert, wordt het beschouwd als een bevorderaar van de gezondheid en een beschermer van het leven. Het brengt geluk, geneest snel, heel geneeskrachtig, altijd onschadelijk, aangenaam, gezondheid gevend en een goed geneesmiddel voor de armen, en voor de kinderen en ook voor hen die veel lijden. De chebulische myrobalaan (abhayā) is inderdaad een zegen voor de mensen en altijd nuttig in de medische praktijk.

De chebulische myrobalaan (abhayā), geelwortel, lange peper, en ook rotszout en kuṣṭha⁴⁷, gemengd met koeienurine, werkt als een purgeermiddel.

Hoofdstuk 12: Monografie over bitumen⁴⁸

We zullen nu starten met de bespreking van bitumen.

Bitumen is enigszins zuur, samentrekkend en scherp in de vertering. Het is niet erg heet en niet erg koud. En het is samengesteld uit vier metalen: goud, koper, zilver en ijzer. Als het volgens de voorschriften gebruikt wordt, werkt het als een tonicum, als een afrodisiacum en als een geneesmiddel.

Hoofdstuk 13: Monografie over de plumbago-plant⁴⁹

We zullen nu doorgaan met de bespreking van de plumbago-plant.

⁴⁵ *Terminalia chebula*, ook bekend onder de naam *harītakī*.

⁴⁶ Het woord *aśvin* betekent: *paardenbezitter*. Er zijn twee goden die deze naam dragen. Zij worden als de dokters onder de goden beschouwd. Zij trekken samen op een gouden wagen (met geluk voor de mensen) vóór de ochtendschemering door de lucht. Er is ook een sterrenbeeld naar hen genoemd.

⁴⁷ *Saussurea lappa*.

⁴⁸ Bekend onder de naam *śilājī*.

⁴⁹ *Plumbago zeylanica*, bekend onder de naam *citraka*.

Dhanvantari⁵⁰, de grootste wijze, werd door Keṇava⁵¹ gevraagd: "Is er enig medicijn dat in staat is alle ziekten te genezen?" Toen Dhanvantari die vraag van Keṇava hoorde, antwoordde hij: "Er is geen medicijn dat te vergelijken is met de plumbago-plant, zo zegt men. Weet ook dat er drie soorten zijn: zwart, wit en geel, respectievelijk beschouwd als de meest effectieve, de minst werkende en de middelmatige. Voor patiënten die lijden aan huidziekten, die een pathologische urine-afscheiding hebben, die last hebben van een opgezette buik en voor mensen met vitiligo, is de zwarte variëteit in het bijzonder heel gunstig. Als een remedie tegen chronische diarree en aambeien, en als een medicijn tegen acute diarree, als een anti-verouderingsmiddel en een stimulant voor de intelligentie, wordt de witbloemige variëteit aangewezen. Van de gele variëteit wordt gezegd dat deze het intellect, de psychische gesteldheid en de spijsvertering stimuleert en verstoringen van het slijm geneest. Ze worden beschouwd als remedies tegen respectievelijk verstoringen van de lucht, de gal en het slijm. Maar inderdaad, als men ze in hun totaliteit bekijkt, kunnen ze gebruikt worden tegen alle kwalen.

Men moet ze plukken in de maanden Kṛttika (okt./nov.)⁵², Mṛgaśīrṣa (nov./dec.)⁵³ of Śūḍhā (juni/juli)⁵⁴. In Kṛttika moet men de zwarte plukken, in Mṛgaśīrṣa de witte en in Śūḍhā de gele. Dit zijn de tijden om ze te verzamelen.

(Men verzamelt ze) nadat men tot de goden gebeden heeft en de zegeningen van de Brahmanen heeft gevraagd, zoals dat behoort, en op een plaats waar geen begraafplaats is, waar geen sprake is van een onvruchtbare zoute bodem, niet op een mierenhoop en niet op heilige plaatsen ...⁵⁵

Hoofdstuk 14: Formules voor de behandeling van kinderziekten

De Kaṭyāpa-pillen.

(II) In geval van acute diarree bij kinderen moet de dokter het kind een pil geven. Hij geeft die pil in honing gemengd met rijstwater en die pil moet gemaakt zijn van het sap van Parīśaka⁵⁶, suiker en honing.

(VI) In geval van stinkende diarree moet de dokter het kind een pil geven met wei of met tamarindesap.

(IX) In geval van buikkrampen moet de dokter het kind een pil geven die gemaakt is van varkensmest en rijstwater. En het kind moet dat innemen met een drankje van suiker en honing.

[Hoofdstuk 15 en 16 ontbreken]

⁵⁰ Dhanvantari is een mythologische figuur uit de godenwereld, die tot de mensenwereld zou zijn afgedaald als de arts *Dividasā*. Hij wordt ook wel 'de koning van Benares (= Varanasi)' genoemd. Hij zou, samen met *Bharadvaja* en *Kāśyapa*, zijn kennis van de god *Indra* hebben ontvangen.

⁵¹ De betekenis van dit woord is 'de langharige'; meestal wordt Viṣṇu of Kṛṣṇa ermee aangeduid.

⁵² De maand van half oktober tot half november.

⁵³ De maand van half november tot half december.

⁵⁴ De maand van half juni tot half juli.

⁵⁵ De tekst breekt hier af. Er is een volgend blad verloren gegaan met daarop de verzen 977-1011.

⁵⁶ *Grewia asiatica*.

Inhoudsoverzicht Navanītaka (*Formularium*)

1. Formules voor poeders
2. Formules voor medicinale ghee's
3. Formules voor medicinale oliën
4. Diverse formules (bijv. voor hoest)
5. Formules voor klyasma's
6. Formules voor tonica
7. Formules voor gruwels
8. Formules voor afrodisiaca
9. Formules voor oogwaters
10. Formules voor haarverven
11. De bespreking van de chebulische myrobalaan⁵⁷, zoals door de Aśvin's⁵⁸ vastgelegd
12. Monografie over bitumen⁵⁹
13. Monografie over de plumbago-plant⁶⁰
14. Formules voor de behandeling van kinderziekten
15. [Behandeling van onvruchtbare vrouwen]
16. [Behandeling van vrouwen die kinderen hebben]

---

⁵⁷ *Terminalia chebula*, ook bekend onder de naam harītakī.

⁵⁸ Het woord aśvin betekent: *paardenbezitter*. De twee goden met die naam worden als de dokters onder de goden beschouwd. Zij trekken samen op een gouden wagen (met geluk voor de mensen) vóór de ochtendschemering door de lucht. Er is ook een sterrenbeeld naar hen genoemd.

⁵⁹ Bekend onder de naam śilājī.

⁶⁰ *Plumbago zeylanica*, bekend onder de naam citraka.

Tekst III

De derde tekst, althans dat wat er van over is, is ook een receptenboek. Qua inhoud stemt het enigszins overeen met de eerste drie hoofdstukken van de tweede tekst, in die zin dat ook hier formules worden gegeven voor oliën, poeders, pillen, smeersels, hoestsiropen en een ghr̥ta⁶¹. Van enige overeenkomst is echter geen sprake. De formules die gegeven worden, zijn vrijwel allemaal oorspronkelijk. Ze komen niet in deel II voor, maar zijn ook niet bekend uit andere werken.

Een vermoeden mijnerzijds: Schrijver A heeft Nāvanīta (deel II) overgeschreven, maar realiseerde zich dat hij zelf ook nog een aantal formules kende, die niet in het overgeschreven boek stonden. Hij is toen ook zijn eigen formules gaan opschrijven (afkomstig uit andere werken? van zijn guru geleerd? in de praktijk ontstaan?) en dat is deel III geworden.

Dit deel heeft naast het OM in de kantlijn geen specifieke aanhef. Het begint meteen met een olie-formule. Waarschijnlijk is de schrijver op een gegeven moment ziek geworden of dood gegaan, want de formules eindigen enigszins abrupt op het 4^e blad. Schrijver C, die blijkbaar wist dat A niet verder zou gaan, heeft daar toen zoiets onder gezet als: “Dit was het. Amen.”.

Als voorbeeld geef ik de formule van de eerste olie op blad 1 (de verzen 1-4):

(I) Een olie.⁶²

Neem 12 gram⁶³ van elk van de volgende ingrediënten: goed vermalen ... plumbagowortel⁶⁴, dant⁶⁵, oleanderwortel, guñja⁶⁶, līṅgalak⁶⁷, bṛhat⁶⁸, suvar⁶⁹akapuṣp⁶⁹, p⁷⁰lu⁷⁰, gember, n⁷¹hika⁷¹ en ijzersulfaat.

Doe daar 192 ml.⁷² van het melkachtige sap van de arka⁷³ bij.

Voeg aan al deze ingrediënten in vier keer 768 ml.⁷⁴ olie toe en evenveel water en koeienurine ...

Dit is een remedie tegen ... ringworm, woekering van littekenweefsel en huidaandoeningen. Het is ook werkzaam bij katri-m⁷⁵, zweren door fistels, kwaadaardige zweren, aandoeningen die door vergif zijn veroorzaakt, en vergroting van de lymfeklieren.

⁶¹ Een ghr̥ta is een medicinale ghee.

⁶² Deze formule is niet uit andere bronnen bekend.

⁶³ Als hoeveelheid wordt aangegeven: 1 karṣa; dat is 12 gram.

⁶⁴ *Plumbago zeylanica*.

⁶⁵ *Baliospermum montanum*.

⁶⁶ *Abrus precatorius*.

⁶⁷ *Gloriosa superba*.

⁶⁸ *Solanum indicum*.

⁶⁹ *Cassia fistula*.

⁷⁰ *Salvadora persica*.

⁷¹ Dit is vermoedelijk de *Unguis odoratus*. De spelling nāhika zou dan Prakrit zijn voor nakhī.

⁷² Als hoeveelheid wordt hier aangegeven: één kuḍava; dat is 192 gram of ml.

⁷³ *Calotropis gigantea*.

⁷⁴ Als hoeveelheid wordt aangegeven: één prastha; dat is 768 gram of ml.

⁷⁵ Het is niet bekend welke ziekte hiermee wordt aangeduid.